

## บทที่ 2

### การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คำยืมภาษามอญในกฎหมายตราสามดวง” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด และทฤษฎี จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

#### 1. เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายตราสามดวง

เอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของกฎหมายตราสามดวง

เอกสารเกี่ยวกับความหมายของกฎหมายตราสามดวง

เอกสารเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมายตราสามดวง

#### 2. เอกสารเกี่ยวกับมอญ

เอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของมอญ

เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มอญ

#### 3. เอกสารเกี่ยวกับคำยืมภาษามอญในภาษาไทย

เอกสารเกี่ยวกับลักษณะของภาษามอญ

เอกสารเกี่ยวกับลักษณะคำยืม

เอกสารเกี่ยวกับไวยากรณ์

#### 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายตราสามดวง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษามอญ

### เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายตราสามดวง

#### 1. เอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของกฎหมายตราสามดวง

กำธร เลี้ยงสังธรรม (2548ก: 8) กล่าวเกี่ยวกับที่มาของกฎหมายตราสามดวงสรุปได้ว่า

กฎหมายตราสามดวงมีที่มาจาก “ธรรมศาสตร์” โดยการรวบรวมและเรียบเรียงขึ้น แต่ไม่ได้เรียกชื่อว่า “ธรรมศาสตร์” ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

... อันว่าคำภีร์อันใด เปนประโยชน์แก่สัตว์โลกย ปรากฏ ชื่อว่าคำภีร์พระธรรมสาคร อันพระมโนสารฤทธิ กล่าวในคัมภีร์ ด้วยมคธภาษา อันปราชญ์รายนานัปการมา ตั้งอยู่ในรามัญประเทศ ด้วยภาษา แห่งรามัญกิติ ในกาลบัดนี้ อันบุรุษผู้เป็นวินิจฉัย อำมาตย์ จะยังรู้เป็นอันยากในสยามประเทศนี้ เหตุคั้งนั้น อันว่าข้าจกตกแต่งซึ่งคำภีร์พระธรรมสาครนั้นด้วยสยามภาษา อันว่าท่านทั้งหลาย จงฟัง ซึ่งคำภีร์พระธรรมสาครนั้น แต่สำนักนี้ แห่งเรา ...

ส่วน วิสุทธ์ บุญยกุล (2546: 13-33) กล่าวเกี่ยวกับพระธรรมศาสตร์ที่เชื่อมโยงถึงกฎหมายตราสามดวงว่า

คำว่า “ธรรมศาสตร์” สะกดตัวเช่นนี้ในกฎหมายตราสามดวงตรงกับคำว่า “ธรรมศาสตร์” ในภาษาสันสกฤต และตรงกับ “ธัมมสัทธัม” (หรือธัมมสัทธัง) ในภาษาบาลี ธรรมศาสตร์ในวรรณคดีสันสกฤตเป็นประมวลคำสอนทางธรรมะ สอนหลักแห่งความดี สอนให้รู้ว่าการถูกต้องคืออะไร ส่งเสริมให้คนปฏิบัติตนและครองตนในทางที่ถูกที่ควร รู้จักฝึกอบรมและบังคับจิตใจและความคิดของตน รู้จักหน้าที่ที่บุคคลแต่ละคนพึงมีต่อผู้อื่นทั้งในระดับบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อครอบครัว และบุคคลต่อสังคม ...

Verma (1988: 13) กล่าวในทำนองเดียวกันกับ วิสุทธ์ บุญยกุล (2546: 14) ว่า อินเดียมี “ธรรมศาสตร์” หลายคัมภีร์ในจำนวนนี้ “มานวธรรมศาสตร์” ยาว 2694 โสลก มีผู้นับถือมากที่สุด

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2529: 1-19) และธานินทร์ กรีขวิเชียร (2539: 10) ให้ความเห็นไปในทางเดียวกันสรุปว่า กฎหมายตราสามดวงมีรากฐานมาจาก “มานวธรรมศาสตร์” ซึ่งเป็นหนังสือสำคัญของอินเดีย และมีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางด้านกฎหมาย ฐานะ หน้าที่ รวมทั้งพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ชาติต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยนั้นมิได้รับมาจากต้นฉบับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ในประเทศอินเดียโดยตรง หากแต่ได้รับช่วงมาจากมอญอีกทอดหนึ่ง ซึ่งเป็นช่วงที่มอญมีราชอาณาจักรรุ่งเรืองอยู่ในบริเวณที่ราบภาคกลางของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมอญได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อันเป็นแนวความคิดหลักใน “มานวธรรมศาสตร์” ให้เข้ากับแนวความคิดของศาสนาพุทธที่เป็นศาสนาของมอญ โดยแปลเป็นภาษามอญ (ภาษารามัญ) และตัดในส่วนของ “วรรณะ” ออกไป จากนั้นใช้บังคับเป็น

กฎหมาย ส่วนไทยรับแนวความคิดทางด้านกฎหมาย ฐานะ หน้าที่ รวมทั้งพระราชกรณียกิจของ พระมหากษัตริย์ มาจากมอญโดยแปลจากภาษามอญเป็นไทย

ไพโรจน์ โพธิ์ไทร (2521: 110-111) กล่าวเกี่ยวกับกฎหมายฉบับหนึ่งชื่อว่า วาเรณู ธรรมศาสตร์หรือพระธรรมศาสตร์ฉบับเจ้าฟ้ารั่ว สรุปได้ว่า เจ้าฟ้ารั่วโปรดให้ประมุขนักปราชญ์ ราชบัณฑิตยสถานตรากฎหมายฉบับหนึ่งชื่อว่า พระธรรมศาสตร์ฉบับเจ้าฟ้ารั่ว นับว่าเป็นหนังสือ กฎหมายรุ่นแรกสุดที่ยังเหลืออยู่ในพม่า โดยเมื่อประมาณหนึ่งพันปีมาแล้ว มีพวกชาวอินเดีย (พราหมณ์-ฮินดู) เดินทางมาถึงแถบบริเวณสามเหลี่ยม (the Delta) ชาวอินเดียที่เข้ามาในพม่านี้ได้ นำเอากฎหมายของมณู (มนูธรรมศาสตร์ หรือมานาวธรรมศาสตร์) มาเผยแพร่ กฎหมายเหล่านี้ยังคง ปรากฏอยู่ตามหนังสือมอญ ซึ่งมีความคล้ายคลึงที่สามารถเทียบเคียงกับกฎหมายตราสามดวงได้

พิศาล บุญผูก (2537: 17-24) กล่าวเกี่ยวกับพระธรรมศาสตร์สรุปได้ว่า คัมภีร์พระ ธรรมศาสตร์ของอินเดีย มอญ และไทยมีหลายฉบับแต่ละฉบับมีทั้งส่วนที่คล้ายและแตกต่างกัน บทบัญญัติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์มอญได้ดัดแปลงให้สอดคล้องกับ พระพุทธศาสนา และเมื่อพระธรรมศาสตร์ได้แพร่หลายสู่ไทย บทบัญญัติในส่วนนี้จึงนำมาใช้ กำหนดฐานะของพระมหากษัตริย์ไทยว่า ทรงเป็นธรรมมิกราช จุดตั้งพระเจ้าสมมตราช ส่วน พระธรรมศาสตร์ของไทยและมอญ มีบางส่วนที่แตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น คำปรารภ หรือ มาติกาที่ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของพระธรรมศาสตร์

สรุปได้ว่า กฎหมายตราสามดวงมีรากฐานมาจากมานาวธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นหนังสือของ อินเดีย อีกทั้งมีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางด้านกฎหมาย ฐานะ หน้าที่ พระราชกรณียกิจของ พระมหากษัตริย์ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงประเทศไทยด้วย ประเทศไทยนั้น ได้รับช่วงมาจากมอญอีกทอดหนึ่ง ในช่วงที่มอญมีราชอาณาจักรรุ่งเรืองอยู่ในบริเวณที่ราบภาคกลาง ของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมอญได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูใน มานาวธรรมศาสตร์ ให้เข้ากับแนวความคิดของศาสนาพุทธที่เป็นศาสนาของมอญ โดยแปลเป็นภาษา มอญ หรือภาษารามัญ และตัดส่วนของวรรณะซึ่งเป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ออกไป จากนั้น ใช้บังคับเป็นกฎหมาย ส่วนไทยรับแนวความคิดทางด้านกฎหมาย ฐานะ หน้าที่ และพระราช กรณียกิจของพระมหากษัตริย์มาจากมอญโดยแปลจากภาษามอญเป็นภาษาไทย

## 2. เอกสารเกี่ยวกับความหมายของกฎหมายตราสามดวง

ร. แลงการ์ด (2517: จ) ได้กล่าวว่า กฎหมายตราสามดวง คือ ประมวลกฎหมายที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระกฎหมายเก่าที่มีมาแต่ครั้งโบราณ แล้วรวบรวมเป็นประมวลกฎหมายขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1166 ตรงกับ พ.ศ. 2347 โปรดให้เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง โดยมีฉบับหลวงตราสามดวง ฉบับรองทรง และฉบับเชลยศักดิ์

อุทัย สุภนิตย์ (2526: 1) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับกฎหมายตราสามดวงไปในทางเดียวกับ ร. แลงการ์ด ไว้ว่า “เป็นกฎหมายในรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ใน จ.ศ. 1166 ให้กรรมการ 11 นาย ได้มีการชำระสะสางและรวบรวมกฎหมายกรุงศรีอยุธยา ให้ประทับตราราชการไว้เป็นสำคัญ 3 ดวง คือ ตราพระราชสีห์ คชสีห์ และตราบัวแก้ว”

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2539: 13-14) กล่าวเกี่ยวกับกฎหมายตราสามดวงไว้ว่า

... กฎหมายตราสามดวงนี้ใช้บังคับนานถึง 103 ปี จึงได้ยกเลิกไป อย่างไรก็ตามส่วนของกฎหมายตราสามดวงก็ยังคงใช้บังคับอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายลักษณะฟ้องคดี ซึ่งใช้บังคับถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาซึ่งสมรสก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2478 สำหรับภาษาที่ใช้ในกฎหมายตราสามดวงนั้น มีความแตกต่างกับปัจจุบัน ทั้งด้านการผูกประโยค สีลาการใช้ภาษา แนวคิด และการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นนั้นๆ ด้วย ...

## 3. เอกสารเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมายตราสามดวง

ราชบัณฑิตยสถาน (2550 ก: สารบัญ) เสนอหนังสือกฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ตามต้นฉบับหลวง เล่ม ๑ โดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. พระทำนูน (พระธรรมนูน)
2. พระธรรมสาตร (พระธรรมศาสตร์)
3. หลักอินทภาษ
4. วิวาทคำดี
5. พระไอยการลักษณะรับฟ้อง (พระอัยการลักษณะรับฟ้อง)

6. พระไอยการกัณฑ์ (พระอัยการกัณฑ์)
7. มรดก
8. พระไอยการลักษณะอุธร (พระอัยการลักษณะอุทธรณ์)
9. ลักษณะตระลาการ
10. พระไอยการลักษณะ  $\left. \begin{array}{l} \text{ผู้} \\ \text{เมีย} \end{array} \right\}$  (พระอัยการลักษณะ  $\left. \begin{array}{l} \text{ผู้} \\ \text{เมีย} \end{array} \right\}$ )
11. พระไอยการลักษณะภยาน (พระอัยการลักษณะพยาน)
12. พระไอยการลักษณะโจร (พระอัยการลักษณะโจร)
13. พระไอยการลักษณะ  $\left. \begin{array}{l} \text{ลูกเมีย} \\ \text{ผู้คน} \end{array} \right\}$  ท่านบานแพนท  
(พระอัยการลักษณะ  $\left. \begin{array}{l} \text{ลูกเมีย} \\ \text{ผู้คน} \end{array} \right\}$  ท่านบานแพนท)
14. พระไอยการทาส (พระอัยการทาส)
15. พระไอยการกระบดศึก (พระอัยการกบฏศึก)
16. กฎพระสงฆ์ (กฎพระสงฆ์)
17. พระราชบัญญัติ
18. นาทหารหัวเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน (2550 ข: สารบัญ) เสนอหนังสือกฎหมายตราสามดวง ฉบับ  
ราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ตามต้นฉบับหลวง เล่ม ๒ โดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. ลักษณะพิสูท  $\left. \begin{array}{l} \text{ค่าน้ำ} \\ \text{ลุยเพลิง} \end{array} \right\}$  (ลักษณะพิสูจน์  $\left. \begin{array}{l} \text{ค่าน้ำ} \\ \text{ลุยเพลิง} \end{array} \right\}$  )
2. กฎมณเฑียรบาล (กฎมณเฑียรบาล)
3. ตำแหน่งนาพลเรือน
4. พระไอยการอาชาหลวง (พระอัยการอาชญาหลวง)
5. พระไอยการเบดเสร็จ (พระอัยการเบ็ดเตล็ด)
6. กฎ ๓๖ ข้อ
7. พระราชกำหนดใหม่
8. พระราชกำหนดเก่า
9. พระไอยการพรมศักดิ์ (พระอัยการพรมศักดิ์)

คำทร เลียงสังขรรม (2548ก: สารบัญ) เสนอหนังสือกฎหมายตรา ๓ ดวง เล่ม ๑ ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่ โดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. ประกาศพระราชปราชญ์
2. พระธรรมศาสตร์ (พระธรรมศาสตร์)
3. หลักอินทภาษ
4. กฎมณเฑียรบาล (กฎมณเฑียรบาล)
5. พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน (พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน)
6. พระไอยการตำแหน่งนา<sup>ทหาร</sup><sub>หัวเมือง</sub> } (พระไอยการตำแหน่งนา<sup>ทหาร</sup><sub>หัวเมือง</sub> )
7. พระไอยการบานผแนก (พระไอยการบานผแนก)
8. พระธรรมนูน (พระธรรมนูน)
9. พระไอยการลักษณรับฟ้อง (พระไอยการลักษณรับฟ้อง)
10. พระไอยการลักษณภยาน (พระไอยการลักษณภยาน)
11. พิสูท<sup>ค้ำน้ำ</sup><sub>ลุยเพลิง</sub> } (พิสูจน์<sup>ค้ำน้ำ</sup><sub>ลุยเพลิง</sub> )
12. พระไอยการพรมศักดิ์ (พระไอยการพรมศักดิ์)
13. พระไอยการลักษณตระลาการ (พระไอยการลักษณตระลาการ)
14. พระไอยการลักษณอุธร (พระไอยการลักษณอุทธรณ์)
15. นามอาลักษณผู้ชูปและสถานที่เก็บแห่งต้นฉบับ (นามอาลักษณผู้ชูปและสถานที่เก็บแห่งต้นฉบับ)

คำทร เลียงสังขรรม (2548ข: สารบัญ) เสนอหนังสือกฎหมายตรา ๓ ดวง เล่ม ๒ ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่ โดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. พระไอยการลักษณ<sup>หัว</sup><sub>เมีย</sub> } (พระไอยการลักษณ<sup>หัว</sup><sub>เมีย</sub> )
2. พระไอยการทาส (พระไอยการทาส)
3. พระไอยการลักภา<sup>ลูกเมีย</sup><sub>ผู้คน</sub> } ท่าน (พระไอยการลักพา<sup>ลูกเมีย</sup><sub>ผู้คน</sub> ) ท่าน)
4. พระไอยการลักษณมรดก (พระไอยการลักษณมรดก)
5. พระไอยการลักษณกู่หนี (พระไอยการลักษณกู่หนี)
6. พระไอยการเบดเสด็จ (พระไอยการเบ็ดเตล็ด)
7. พระไอยการลักษณวิวาท<sup>ค้ำ</sup><sub>ค้ำ</sub> } กัน (พระไอยการลักษณวิวาท<sup>ค้ำ</sup><sub>ค้ำ</sub> ) กัน)
8. พระไอยการลักษณโจร (พระไอยการลักษณโจร)

9. พระไอยการอาชาหลวง (พระอัยการอาชญาหลวง)
10. พระไอยการกระบดศึก (พระอัยการกบฏศึก)
11. นามอาลักษณ์ผู้ชูปและสถานที่เก็บแห่งคันฉะบับ (นามอาลักษณ์ผู้ชูปและสถานที่เก็บแห่งคันฉบับ)

คำร เลียงสังขธรรม (2548ค: สารบัญ) เสนอหนังสือกฎหมายตรา ๓ ดวง เล่ม ๓ ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่ โดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. พระราชกำหนดเก่า
2. กฎ 36 ข้อ
3. พระราชกำหนดใหม่
4. พระราชบัญญัติ
5. กฎพระสงฆ์
6. นามอาลักษณ์ผู้ชูปและสถานที่เก็บแห่งคันฉะบับ (นามอาลักษณ์ผู้ชูปและสถานที่เก็บแห่งคันฉบับ)
7. กฎหมายในรัชกาลที่ 2
8. กฎหมายในรัชกาลที่ 3

โยเนโอะ อิชิอิ, มาโมรุ ชิบายามา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว (2533) ได้เสนอหนังสือซึ่งรวบรวมรายการคำศัพท์ มีการลำดับคำจาก ก - ฮ เรื่อง “ดรชนีค้นคำในกฎหมายตราสามดวง” เพื่อรวบรวมรายการคำศัพท์ที่มีใช้ในกฎหมายตราสามดวง อันเป็นเอกสารชิ้นสำคัญในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น สืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยา ลักษณะข้อมูลที่บันทึกในดรชนีค้นคำในกฎหมายตราสามดวง แสดงเฉพาะรูปเขียนและบริบทของคำ ไม่แสดงความหมายของคำศัพท์

ประเสริฐ ณ นคร (2546: 1-12) กล่าวเกี่ยวกับคำที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่า

คำโบราณที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงพอจะกำหนดอายุของคำอย่างกว้างๆ ได้หรือไม่ อย่างไร

ไม่ได้ เพราะเนื่องจากว่าคำเดิมในภาษาไทยจะใช้ในหมู่ของคนไทยทุกกลุ่มทุกเผ่าเมื่อยังรวมตัวอยู่ด้วยกัน ต่อมาเมื่อมีการอพยพโยกย้ายด้วยระยะทางที่ห่างไกลทำให้คำ(เสียงของคำ) และความหมายแตกต่างกันไป ...

สรุปว่า กฎหมายตราสามดวง คือ กฎหมายที่ได้รับแนวความคิดมาจากพระธรรมศาสตร์ในคัมภีร์ที่ชื่อว่า “มานวธรรมศาสตร์” ของอินเดีย โดยไทยไม่ได้รับผ่านทางอินเดียโดยตรง แต่รับมาจากมอญอีกทอดหนึ่ง ซึ่งมอญได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดจากพราหมณ์-ฮินดู ให้เป็นพุทธมากขึ้น และแปลเป็นภาษามอญ ส่วนไทยแปลพระธรรมศาสตร์จากภาษามอญมาเป็นภาษาไทย และใช้บังคับเป็นกฎหมายสืบต่อมา จนถึงสมัยอยุธยาที่มีการสงครามทำให้ประมวลกฎหมายเกิดชำรุดและสูญหาย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 จึงโปรดเกล้าฯ ให้ชำระกฎหมาย โดยนำกฎหมายเก่าที่เคยใช้บังคับกันมารวบรวม และชำระใหม่ให้ข้อความถูกต้องตรงกัน และโปรดให้เรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งคำศัพท์ที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ปัจจุบันถือได้ว่าเป็นคำโบราณ หลายคำเลิกใช้ไปแล้ว หรือยังมีใช้แต่ความหมายเปลี่ยนไปบ้าง ภายหลังมีการรวบรวมคำศัพท์เรื่อง “ครุฑนาคันคำในกฎหมายตราสามดวง” เพื่อรวบรวมรายการคำศัพท์ที่มีใช้ในกฎหมายตราสามดวง

### เอกสารเกี่ยวกับมอญ

#### 1. เอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของมอญ

Smithies (1986: 1-2) กล่าวเกี่ยวกับ “มอญ” สรุปได้ว่า ชนชาติมอญ สามารถเชื่อมโยงถึงชื่อประเทศในวรรณคดีว่า รามัญ รเมน หรือเตลง ปรากฏชาวมอญในประเทศพม่าอพยพมาทางแม่น้ำแม่โขง แม่น้ำเจ้าพระยา เข้าสู่ตอนเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือของไทย บริเวณจังหวัดลำพูน ลำปาง สุโขทัย บริเวณใกล้กับจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดนครปฐม ซึ่งถือเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของมอญ ที่ยังคงมีหลักฐานให้พบในปัจจุบันเป็นศิลปะสมัยทวารวดี อันเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของชาวมอญในสมัยนั้น

ศ. พลายน้อย (2544: 183) ยังกล่าวเกี่ยวกับมอญสรุปว่า

รามัญหรือมอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในเอเชีย และเคยมีอิทธิพลอยู่ในเขตลุ่มน้ำอิรวดี และเจ้าพระยามาเป็นเวลาช้านาน ตามหลักฐานการค้นคว้าของนักมานุษยวิทยา หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เตลง หรือตะเลง ซึ่งมีที่มาจาก เจ้าเมืองแคว้นเตลงผู้มีเชื้อสายอินเดีย มาตีเมืองสะเทิมของมอญได้ ชาวอินเดียในแคว้นเตลงก็พากันมาตั้งรกราก แต่งงานกับชาวมอญ เมื่อมีลูกก็เรียก เตลง หรือตะเลง ซึ่งกระโดดไปทางคูหมื่นเหยียดหยาม



จำลอง ทองดี (2529: 25-27) กล่าวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มอญในเมืองไทย ดังนี้

มอญอยู่ในประเทศไทยแต่กาลดึกดำบรรพ์ในภาคสุวรรณภูมิปรากฏตามลุ่มน้ำเจ้าพระยา และส่วนหนึ่งของแหลมมลายู มีร่องรอยหลายประการว่าเคยเป็นบ้านเมืองของมอญมาแต่ก่อน เช่น หลักฐานในทางเชื้อชาติและโบราณวัตถุ ช่วยเสริมหลักฐานได้ชัดเจน แม้บรรดาชาวเขมรและชาวเกาะสุมาตราที่มีอำนาจในชั้นหลัง ก็คงมีแก่อำนาจครอบครอง มิได้พาพวกพ้องเข้ามาอาศัย พลเมืองที่อาศัยอยู่ก็คงเป็นชนชาติมอญ ฉะนั้นจึงเชื่อได้ว่ามอญเป็นผู้สร้างถางป่าในแหลมมลายูทางเขตแดนไทยและก่อสร้างเมืองขึ้น ดังจะเห็นหลักฐานง่ายๆ ได้ คือ ภาษามอญที่จารึกตามฐานพระพุทธรูปและศิลาจารึก ซึ่งพบที่นครปฐม ลพบุรี ตลอดจนถึงนครลำพูนล่วงมาเป็นเวลาช้านาน

## 2. เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มอญ

จำลอง ทองดี (2529: 29) และคณีย์ ไชโยธา (2546: 97-98) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมอญสรุปได้ว่า ไทยกับมอญมีความสัมพันธ์กันในลักษณะเกื้อกูลกัน คนมอญในเมืองไทยอยู่ในฐานะผู้ร่วมชาติและพัฒนาชาติไทยมาแล้วตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การที่มอญมีสถานภาพที่อยู่ร่วมกันกับคนไทยนั้น คนมอญมีเอกภาพ และสิทธิเทียบเท่าคนไทยทุกประการ

สุภรณ์ โอเจริญ (2540: 21) ได้นำเสนอถึงการอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยในลักษณะต่างๆ กัน โดยสรุปได้ว่า ส่วนมากชาวมอญมักอยู่ในฐานะผู้ลี้ภัยการเมืองจากสภาวะการรุกรานของพม่า บ้างเข้ามาในฐานะเชลยสงคราม ซึ่งการอพยพของชาวมอญครั้งสำคัญๆ เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ นโยบายของไทยในการปกครองและการผสมกลมกลืนชาวมอญอพยพด้วยการจัดเขตที่อยู่อาศัยเป็นย่าน การยอมให้แต่งงานกับชาวไทย การยอมให้ชาวมอญอยู่ในฐานะไพร่หลวงรับราชการเช่นเดียวกับชาวไทย ทำให้ชาวไทยชาวมอญรับอิทธิพลของกันและกัน

Halliday (2000: 3-16) กล่าวถึงมอญในไทยสรุปว่า มอญในไทยก็คือ ตะเลงในพม่า ย้อนไป 2-3 ศตวรรษ เมื่อตะเลงตกอยู่ภายใต้อำนาจของพม่า และต้องการเป็นอิสระจากการปกครองของพม่า เมื่อพระนเรศวรแห่งสยามเข้ามามีบทบาทในพม่า ได้ทรงช่วยให้ตะเลงบางส่วนอพยพเข้าสู่สยาม (ไทย) ด้วยเหตุนี้ ไทยจึงได้รับอิทธิพลทางด้านภาษาและวัฒนธรรมจากมอญ ซึ่งในด้านภาษามอญนั้น ชาวมอญในประเทศไทยยังคงพูดภาษามอญอยู่จนถึงปัจจุบัน

อลิสรา รามโกมุท (2542: 23) กล่าวสรุปได้ว่า ชาวมอญที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่แขวงเมืองนนทบุรีนั้น ได้แยกกันตั้งถิ่นฐานกระจายกระจายทั่วไป แต่ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบที่เป็นอำเภอปากเกร็ดในปัจจุบัน ดังจะพบเห็นชุมชนชาวมอญได้ที่ เกาะเกร็ด ริมคลองลัดเกร็ดฝั่งตะวันออกและปากคลองบางตลาด เป็นต้น ต่อมาชุมชนมอญปากเกร็ด เมืองนนทบุรี ขยายใหญ่ขึ้นและกระจายออกไปมากขึ้น เนื่องจากมีชาวมอญที่อพยพเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจำนวนหนึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนบริเวณปากเกร็ดด้วย

จวน เกรือวิชฌยาจารย์ (2548: (5)) กล่าวถึงชุมชนมอญในประเทศไทยว่ามีอยู่ด้วยกันหลายพื้นที่ ได้แก่ ชาวมอญที่ตั้งถิ่นฐานอยู่แถบริมแม่น้ำแม่กลอง เขตอำเภอบ้านโป่ง โพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นต้น และยังกล่าวอีกว่าไทยได้รับวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ จากมอญ เช่น ประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีหญิงตั้งครุฑและการอยู่ไฟ ประเพณีโกนผมไฟ ประเพณีบรรพชา-อุปสมบท ประเพณีการนับถือผีบ้าน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีช่วยเหลืองานศพ ประเพณีเทศกาลเรือยาว และประเพณีเทศน์มหาชาติ เป็นต้น

สุจิตต์ลักษณ์ ศิผดุง และคณะ (2538: 33-36) ได้กล่าวถึงบทบาทของชาวมอญที่มีต่อราชการแผ่นดินของไทย โดยกล่าวถึงตำแหน่งราชการต่างๆ ที่มีชาวมอญดำรงตำแหน่งอยู่ และชื่อตำแหน่งก็มีการดัดแปลงภาษามอญเป็นภาษาไทย เพื่อเหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคน เช่น ตำแหน่งผู้ว่าราชการมอญมีชื่อเป็น “พระ” และเรียกชื่อตามชื่อเมือง ได้แก่ พระเมืองสิงห์ พระลุ่มลุ่ม พระท่าตะกั่ว เป็นต้น

สรุปได้ว่า มอญ รมัญ รมน หรือตะเลง เป็นชนชาติหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเองไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ มอญเป็นชนชาติที่มีความสัมพันธ์อันดีกับไทย หลายครั้งมอญได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในดินแดนไทย จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของประชากรไทย และมีบทบาทสำคัญในระบบราชการไทย ทำให้ไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมในหลายด้านจากมอญ ซึ่งปัจจุบันมีชุมชนมอญในประเทศอยู่หลายแห่ง และชาวมอญเหล่านี้อนุรักษ์วัฒนธรรมของตนไว้เป็นอย่างดี ไทยเองก็ได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรม ประเพณีมอญจากมอญมาไม่น้อย

## เอกสารเกี่ยวกับคำยืมภาษามอญในภาษาไทย

### 1. เอกสารเกี่ยวกับลักษณะของภาษามอญ

Halliday (2000: 131-139) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของภาษามอญสรุปได้ว่า ภาษาตะเลง (ภาษามอญ) จัดอยู่ในภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นภาษาที่ไม่มีระดับเสียงเหมือนอย่างภาษาไทย

พระยาอนุมานราชธน (2517: 49) กล่าวเกี่ยวกับภาษามอญในหนังสือนิรุกติศาสตร์ สรุปได้ว่า ภาษามอญมีลักษณะเป็นภาษาคำโดด และมีลักษณะของภาษาคำติดต่ออยู่ด้วย ซึ่งแต่เดิมภาษามอญจัดเป็นภาษาคำโดด แต่เนื่องจากได้รับอิทธิพลของภาษาที่พูดกันในแถบมลายู ชวา และตามหมู่เกาะต่างๆ เข้ามาปะปน จึงทำให้ภาษามอญมีลักษณะของภาษาคำติดต่อ กล่าวคือคำมอญมีลักษณะเป็นคำพยางค์เดียว สองพยางค์ หรือหลายพยางค์ ซึ่งคำหลายพยางค์นั้นเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ

ส. พลายน้อย (2544: 217-218) กล่าวเกี่ยวกับประเพณีและภาษาของชาวมอญ โดยได้ตรวจสอบเรื่องราวต่างๆ จากจดหมายเหตุ พงศาวดาร และบทความที่ชาวต่างประเทศได้เขียนขึ้นไว้ โดยกล่าวถึงภาษามอญว่า

... เดิมนั้นคนที่พูดภาษามอญและอ่านหนังสือมอญได้ในเมืองไทยก็มีไม่มากนัก ภาษามอญจึงนับวันจะหมดไป ... ดังนั้นจะเห็นว่าภาษาใดก็ตามเมื่อไม่มีใครพูดหรือเขียน ภาษานั้น ก็ย่อมจะสูญไปเป็นของธรรมดา เดิมนั้นคนมอญในเมืองไทยก็ไม่ค่อยจะมีใครเรียน พอหมดคนรุ่นเก่าแล้วก็เห็นจะไม่มีใครอ่านหนังสือมอญออก แต่ก่อนนั้นในถิ่นที่พวกมอญอยู่กันมากๆ แถวเมืองปทุมธานี พวกเด็กๆ ก็ยังไปเรียนภาษามอญที่วัด เดิมนั้นได้ทราบว่ามีเสียแล้ว มีเรื่องแปลกแต่จริงเรื่องหนึ่งก็คือ บรรดาเด็กชั้นนารีหรือพจนานุกรมภาษามอญที่พิมพ์ขายนั้น ไม่ใช่คนมอญเขียน แต่เป็นฝรั่งทั้งนั้น ปรากฏว่ามีฝรั่งและญี่ปุ่นมาเรียนภาษามอญในเมืองไทยกันเสมอ ที่ประเทศเยอรมนีก็เป็นแหล่งสำคัญที่รวบรวมหนังสือภาษามอญไว้มาก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเขาแลเห็นว่าความรู้ในทางโบราณคดีที่จะศึกษาจากคำภาษามอญยังมีอยู่อีกมากนั่นเอง ...

พระมหาจุรัญ จอกสมุทร (2540) เสนอแบบเรียนภาษามอญ สรุปส่วนประกอบของแบบเรียนได้ ดังนี้

1. รูปอักษรมอญ ซึ่งอักษรมอญแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ สระกับพยัญชนะ
  - สระ มี 2 ชนิด คือ สระลอยกับสระจม
  - พยัญชนะ มี 2 แบบ คือ พยัญชนะตัวเต็มกับพยัญชนะตัวเชิง
2. อักษรประสม คือพยัญชนะ 2 ตัวที่เขียนเรียงต่อกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามลักษณะของพยัญชนะตัวเชิง

3. แม่สะกด พยัญชนะตัวสะกด คือพยัญชนะที่ประสมข้างหลังพยางค์ พยัญชนะที่ใช้เป็นตัวสะกดในภาษามอญแบ่งออกเป็น 10 แม่ คือ

- กัก /kak/
- กัง /kaŋ/
- กือต /kɔ̃t/
- กอน /kɔ̃:n/
- กือป /kɔ̃p/
- กอม /kɔ̃:m/
- กือ-า /kɔ̃a:/
- กอ /kɔ̃:/
- เกะฮ์ /kɔ̃h/
- เกะฮ์ /kɔ̃ʔ/

4. พยัญชนะซ้อน ตัวพยัญชนะมอญมีรูปต่างกัน 2 แบบ คือ พยัญชนะตัวที่เขียนไว้บนเส้นบรรทัดใช้เขียนพยัญชนะต้น และพยัญชนะตัวสะกดแบบหนึ่ง กับพยัญชนะตัวเชิงที่เขียนข้างใต้ พยัญชนะตัวเต็ม ใช้เขียนแทนพยัญชนะกล้ำและพยัญชนะเรียงพยางค์ที่ไม่มีสระคั่นกลาง พยัญชนะตัวเต็มและพยัญชนะตัวเชิงเมื่อเขียนอยู่คู่กัน เรียกว่า พยัญชนะซ้อน

5. บทคัดอ่านนิทานมอญ พิมพ์ด้วยอักษรมอญทั้งหมด ไว้สำหรับคัดอ่านภาษามอญ

พจนานุกรมมอญ-ไทย ฉบับมอญสยาม (2548) เป็นพจนานุกรมภาษามอญที่แปลเป็นไทย โดยเรียงคำตามอักษรมอญ และตามด้วยคำแปลภาษาไทย ใช้สำหรับค้นความหมายของคำ โดยในการวิจัยเรื่อง “คำยืมภาษามอญในกฎหมายตราสามดวง” ครั้งนี้ ได้ยืมความหมายของภาษามอญที่แปลเป็นไทยจากพจนานุกรมนี้เป็นหลัก

นอกจากนี้ จำปี ช่อสัคย์ (2549) ได้เรียบเรียงพจนานุกรมมอญ-ไทย สำเนียงมอญลพบุรี ซึ่งแสดงรูปเขียนภาษามอญ พร้อมด้วยคำอ่านเป็นภาษาไทย และคำแปลภาษาไทย โดยเรียงลำดับตามพยัญชนะภาษามอญ

ส่วน Halliday (1954) รวบรวมพจนานุกรมมอญ-อังกฤษ โดยแสดงรูปเขียนภาษามอญ คำอ่านแทนด้วยสัญลักษณ์ หน้าทีทางไวยากรณ์และคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ เรียงตามพยัญชนะภาษามอญ

Shorto (1962) เสนอพจนานุกรมมอญ ประกอบด้วยเสียงภาษามอญ ซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ หน้าทีทางไวยากรณ์และคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียงตามเสียงพยัญชนะภาษามอญ และท้ายเล่มแสดงดัชนีคำศัพท์ โดยแสดงรูปเขียนภาษามอญและเสียงแทนด้วยสัญลักษณ์ เรียงตามลำดับพยัญชนะภาษามอญ เพื่อสะดวกแก่การค้นหาคำศัพท์

สรุปได้ว่า ภาษามอญมีลักษณะเป็นภาษาคำโดด และมีลักษณะของภาษาคำติดต่ออยู่ด้วย นอกจากนี้ภาษามอญยังเป็นภาษาที่มีความสำคัญในทางโบราณคดี แต่ปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้สนใจศึกษาน้อย ถึงกระนั้นยังมียุทธศาสตร์ศึกษาและรวบรวมเป็นแบบเรียนภาษามอญเพื่อเผยแพร่ รวมทั้งมีการจัดทำพจนานุกรมภาษามอญ-ไทย และมอญ-อังกฤษ เพื่อใช้เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิง

## 2. เอกสารเกี่ยวกับลักษณะคำยืม

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2548) กล่าวในปาฐกถาหลักภาษาไทย สรุปได้ว่า ภาษาต่างๆ ที่เข้ามาปนในภาษาไทยตามระยะที่ไทยอพยพมาตั้งถิ่นฐานในแคว้นสุวรรณภูมิ ซึ่งเรียกว่าประเทศสยาม ได้รับภาษาของชนท้องถิ่นที่ตนมาตั้งอยู่เป็นลำดับมา เช่น มอญ ลาว เขมร เป็นต้น ภาษาไทยจึงมีความผิดเพี้ยนของภาษา ได้แก่ เพี้ยนเสียงพยัญชนะ เพี้ยนเสียงสระ และเพี้ยนเสียงวรรณยุกต์ตามอิทธิพลของภาษาท้องถิ่นนั้นๆ

ปราณี กุลละวณิช และคณะ (2532) กล่าวว่า ชุมชนใดก็ตามเมื่อมีการติดต่อกับชุมชนอื่น ย่อมพบเห็นสิ่งที่แตกต่างออกไปจากชุมชนของตน ไม่ว่าจะเป็นข้าวของ เครื่องใช้ ตลอดจนความคิดที่ต่างออกไป จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องหาคำมาใช้เพื่อสื่อสาร การหาคำใหม่มาใช้นั้นทำได้ด้วยวิธีต่างๆ เช่น ใช้คำที่มีอยู่แล้ว และมีความหมายใกล้เคียงกับความหมายใหม่ หรือการคิดคำขึ้นใหม่ เพื่อสื่อความหมายให้ตรงกับสิ่งสิ่งนั้น

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงวิธีการยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้โดยการทับศัพท์ คำยืมแบบทับศัพท์มักถูกดัดแปลงให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาผู้ยืม เพื่อให้ออกเสียงได้ง่ายเข้า และนอกจากการดัดแปลงคำยืมให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาผู้ยืมแล้วยังมีการดัดแปลงคำยืมให้เข้ากับระบบไวยากรณ์ของภาษาผู้ยืมอีกด้วย อีกทั้งคำจะถูกเปลี่ยนแปลงในด้านความหมายของคำ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นง่ายและเป็นเรื่องเฉพาะคำ นอกจากคำยืมแบบทับศัพท์แล้วยังมีการยืมแบบแปล โดยการยืมความหมายแต่ใช้วิธีการสร้างคำขึ้นใหม่โดยให้ความหมายตรงกับคำในภาษาต่างประเทศ การยืมแบบแปลมิได้ยืมคำแบบตรงๆ แบบการทับศัพท์ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ต้องใช้เวลาในการคิดคำขึ้นใหม่ อีกกระบวนการหนึ่งซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาก็คือการเทียบแบบ กล่าวคือต้องมีแบบทางภาษาอยู่และมีการเปลี่ยนแปลงตามแบบนั้น ซึ่งกรณีนี้ถือว่าเกิดน้อยกว่ากรณีอื่น และยังคงกล่าวถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำ คือ คำที่มีความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า การเปลี่ยนแปลงทางเสียง และการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 60-84) กล่าวถึงลักษณะการยืมภาษาโดยสรุปได้ว่าเป็นลักษณะของทุกชาติทุกภาษา ไม่มีภาษาใดในโลกที่ไม่มีคำภาษาอื่นมาปะปน การยืมก็คือการที่ภาษาหนึ่งนำเอาคำหรือลักษณะทางภาษาของอีกภาษาหนึ่งมาใช้ในภาษาของตน โดยมีลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างภาษา 3 ลักษณะ คือ

1. สภาพชั้นลึก (Substratum) การที่ชนกลุ่มที่มีอิทธิพลเหนือกว่านำภาษาของตนเข้าไปเผยแพร่ ทำให้ชนกลุ่มที่ด้อยกว่าต้องใช้ภาษาของชนกลุ่มที่มีอิทธิพลเหนือกว่า
2. สภาพชั้นผิว (Superstratum) เป็นลักษณะตรงกันข้ามกับประการแรก
3. สภาพชั้นเคียง (Adstratum) เกิดจากการที่ภาษาสองภาษามีลักษณะดั้งเดิมของภาษาแตกต่างกัน แต่มีสภาพทางภูมิศาสตร์อยู่ใกล้กัน มีวิวัฒนาการบางอย่างของภาษาเหมือนกัน โดยต่างฝ่ายต่างยังคงรักษาลักษณะสภาพเดิมของภาษาของตนไว้ได้

นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงวิธีการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทยพอสรุปได้ว่าการรับคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทยนั้นมี 3 วิธี คือ

1. การทับศัพท์ โดยพยายามออกเสียงคำศัพท์ที่ยืมให้ใกล้เคียงกับของเดิม แต่ระบบเสียงของแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน ถึงแม้จะพยายามเลียนเสียงเจ้าของภาษาแต่ก็ไม่สามารถเลียนได้

ทั้งหมด เราจึงปรับเสียงเหล่านั้นให้เข้ากับลักษณะที่มีในภาษาไทย

2. การแปลศัพท์ เป็นการยืมความหมายของคำจากภาษาอื่นมาใช้ ซึ่งการยืมชนิดนี้ไม่ได้ยืมเสียงของคำมาใช้ แต่เป็นการแปลแบบคำต่อคำ

3. การยืมความหมาย เป็นการยืมเฉพาะความหมายของคำที่มีใช้อยู่ในภาษาแต่เดิม ซึ่งเป็นความหมายที่ไทยไม่เคยมีใช้มาก่อน และนำความหมายที่ยืมมาสร้างคำศัพท์ขึ้น เพื่อใช้กับความหมายนั้น

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2541: 180-184) กล่าวเกี่ยวกับการยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนในภาษาไทยทำให้ลักษณะของภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงสรุปได้ ดังนี้

1. คำมีพยางค์เพิ่มขึ้น ซึ่งภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด ส่วนมากมีพยางค์เดียว เมื่อยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ทำให้ภาษาไทยเปลี่ยนไปมีพยางค์มากขึ้น

2. มีคำควบกล้ำใช้มากขึ้น

3. มีคำไวพจน์ใช้มากขึ้น หรือคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันเพิ่มขึ้น

4. คำส่วนใหญ่สะกดไม่ตรงตามมาตรา

5. ทำให้โครงสร้างของภาษาไทยเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า อิทธิพลของภาษาต่างประเทศต่อภาษาไทย มีทั้งผลดี และผลเสีย ซึ่งภาษามีอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมและสังคม สามารถทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ธวัช ปุณโณทก (2545: 1-15) กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของภาษาไทย และการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปได้ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงทางภาษามีทั้งการเปลี่ยนแปลงภายใน และการเปลี่ยนแปลงภายนอก

การเปลี่ยนแปลงภายใน (Internal Change) ประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง (Sound Change)
2. การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ (Vocabulary Change)
3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย (Semantic Change)

การเปลี่ยนแปลงภายนอก (External Change) ประกอบด้วย

1. คำยืม (Loan Words)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ (Grammar Change)

กาญจนา ปัทมดิลก (ม.ป.ป.: 94-106) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของภาษาไทย โดยกล่าวถึงทฤษฎีการกลายเสียง ประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงทางกายวิภาค
2. การย่อเสียงหรือการตัดเสียง
3. การกลายเสียง การกลมกลืนเสียง
4. การไม่กลมกลืนเสียง (วิธีตรงกันข้ามกับการกลมกลืนเสียง)
5. การสับเสียง หรือการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง
6. การเลียนเสียงเพดาน การกลายเสียงที่เลื่อนจากตำแหน่งพยัญชนะตรงเพดานอ่อนมายังเพดานแข็ง

นอกจากนั้น ยังได้กล่าวถึงการยืมคำว่าประกอบด้วย การยืมภายนอก และการยืมภายในอีกด้วย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547: 187) กล่าวว่า

... การยืมคำและการบัญญัติศัพท์ เป็นปรากฏการณ์ที่คู่กัน และมีความเกี่ยวพันกันอย่างแน่นแฟ้นจนแทบแยกไม่ออก การยืมคำ หรือการยืมศัพท์ หมายถึงการรับคำศัพท์จากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่ง โดยคงเสียงไว้เกือบเหมือนภาษาเดิม หรืออาจปรับเปลี่ยนให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาผู้ยืม คำศัพท์เหล่านี้เรียกว่า คำยืม (loan word) การยืมศัพท์นั้น อันที่จริงแล้วมิได้เป็นการรับเอารูปทางภาษา หากแต่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการยืมศัพท์ คือการรับเอาแก่นโน้ตที่แสดงโดยความหมายของศัพท์ และการยืมแก่นโน้ตใหม่ ก็คือการรับ



วัฒนธรรมใหม่ ดังนั้น การยืมศัพท์ก็คือการยืมวัฒนธรรมนั่นเอง บางครั้งจึงมีผู้เรียกการยืมศัพท์ว่า “linguistic acculturation” แปลว่า “การรับวัฒนธรรมใหม่ทางภาษา” ...

สรุปได้ว่า คำยืมที่เข้ามาในภาษาของผู้ยืมจะได้รับการดัดแปลงทั้งในด้านคำ (เสียง) ความหมาย หรือไวยากรณ์

### 3. เอกสารเกี่ยวกับไวยากรณ์

อุดม วโรตม์สถิตย (2542) เสนอหนังสือไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์ โดยกล่าวเกี่ยวกับไวยากรณ์ โครงสร้างทางไวยากรณ์ และประเภทของคำ ซึ่งแบ่งคำออกเป็น 10 ประเภท คือ

1. นาม ได้แก่ คำที่สามารถเกิดหน้านามลักษณะ นั้น นี หนู่น และ โน่น ได้ ใช้เรียกคน สัตว์ สิ่งของ อันเป็นรูปธรรม และความคิด คุณภาพ มโนทัศน์ อันเป็นนามธรรม

2. กริยา ได้แก่ คำที่สามารถทำเป็นปฏิเสธ (negation) ได้ อาจจะเป็นกริยานุเคราะห์ กริยาที่มีอาการ หรือกริยากรรมันต์ (active verb) หรือกริยาที่ไม่มีอาการ ซึ่งจะเรียกว่า กริยาสภาวะ (stative verb) กริยาที่มีอาการก็แบ่งออกเป็นกรรมกริยาอันเป็นกริยาที่ไม่มีนามที่มีหน้าที่หลักเป็นผู้รับการกระทำ อรรถบท จุดประสงค์ หรือผู้รับผลประโยชน์ตามในโครงรูปลึก กรรมกริยาอันเป็นกริยาที่มีนามที่มีหน้าที่หลักเป็นผู้รับการกระทำหรืออรรถบท จุดประสงค์ตามในโครงรูปลึก สาเหตุกริยา (causative verb) อันได้แก่ กริยาที่บ่งบอกว่าเป็นสาเหตุให้เกิดการกระทำขึ้นได้แก่ ใ้ และ ใ้ และ นามที่นำหน้าสาเหตุกริยามีหน้าที่หลักเป็นผู้กระทำกริยาหลัก ส่วนนามที่ตามหลังสาเหตุกริยามีหน้าที่หลักเป็นผู้กระทำกริยารอง

3. วิเศษณ์ ได้แก่ คำที่แต่งหรือขยายกริยา หรือกริยาวิเศษณ์ แต่จะทำวิเศษณ์ให้เป็นปฏิเสธไม่ได้

4. สังกษยา ได้แก่ สังกษยาแสดงจำนวน เช่น ละ แต่ละ พัน ล้าน หนึ่ง ห้า สังกษยาแสดงจำนวนเฉพาะ เช่น เดียว ทุก อื่น สังกษยาแสดงจำนวนโดยประมาณ เช่น ก็ บาง สัก และเลขลำดับที่ เช่น ต้น ปฐม ยี่ แรก อ้าย อี เอื้อย หรือ ที่ ตามด้วยสังกษยาแสดงจำนวน

5. นิยมลักษณะ ได้แก่ นั้น นี หนู่น โน่น เพียง 4 คำ แต่ นั้น นี หนู่น โน่น จัดว่าเป็น สรรพนาม

6. ปฏิเสธ โดยปกติปฏิเสธในภาษาไทยก็คือ *ไม่* แต่อาจจะมีรูปลักษณะอื่น เช่น *มิ* หรือ *บ่* ในบางกรณี แต่ถ้าเป็นปฏิเสธสำหรับประโยคคำสั่ง ก็คือ *อย่า*

7. คำปฤจฉาและคำกังขา คำปฤจฉาในภาษาไทย ได้แก่ *หรือ* *ไร* ส่วน *ไหม* นั้นเป็นคำปฤจฉาที่เกิดจาก *หรือ+ไม่* คำกังขา ได้แก่ *กระมัง* *มัง* (ในภาษาปาก)

8. คำท้ายประโยค ได้แก่ คำที่เกิดอยู่ท้ายประโยค เช่น *ด้วย* *เลย* *แล้ว*

9. สันธาน ได้แก่ คำเชื่อมนามกับนาม กริยากับกริยา วลีกับวลี หรือประโยคกับประโยค เช่น *กับ*, *และ*, *เพราะ*, *เพื่อ*, *สำหรับ*, *ถ้า...ก็*, *ก็...จึง*, *ทั้ง...และ*, *ไม่...ก็*, *ยิ่ง...ก็*, *เพียง...ก็*

10. อุทานและอาลปนะ ได้แก่ คำหรือเสียงที่เปล่งออกมาเมื่อดีใจ ตกใจ เสียใจ เช่น *ไชโย* *ตาเถรตกน้ำ* *ตาบ้า* *ตายแน่กู* *ว้าย* *แหม* *อ๊วยแม่* เป็นต้น เป็นอุทาน เมื่อเริ่มรำพึงรำพัน ใ้บอกเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น ใ้ขานเรียก ขานรับหรือใ้เรียกผู้ที่จะพูดด้วย เช่น *ขา* *เชียวหนอ* *พี่แดง* *ไฟ!* *ไฟ!* *อ้อ* *ไอ้* เป็นต้น เป็นอาลปนะ

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) และนิตยา กาญจนะวรรณ (2542: 77-82) แบ่งคำออกเป็นชนิดต่างๆ 7 ชนิด ดังนี้

1. คำนาม เป็นคำบอกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น
2. คำสรรพนาม เป็นคำใช้แทนชื่อต่างๆ
3. คำกริยา เป็นคำบอกอาการของคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น
4. คำวิเศษณ์ เป็นคำประกอบคำอื่นใ้มีความต่างออกไป
5. คำบุพบท เป็นคำสำหรับนำหน้านามและสรรพนาม
6. คำสันธาน เป็นคำเชื่อม คำหรือความใ้ติดต่อกัน
7. คำอุทาน เป็นคำบอกเสียงต่างๆ

ธวัช ปุณโณทก (2545: 46-67) กล่าวถึงคำยืมและการเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ โดยยกตัวอย่าง คำยืมภาษาบาลี และสันสกฤต การสร้างคำตามแบบไวยากรณ์ภาษาบาลีและสันสกฤต การยืมคำภาษาเขมร และการสร้างคำแบบไวยากรณ์ภาษาเขมร

ราตรี ชันวารชร (2548: 82) กล่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ โดยเปรียบเทียบภาษาในสมัยสุโขทัยกับภาษาสมัยปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น ในสมัยสุโขทัยคำกริยาที่ใช้กับคำบุพบทคำหนึ่ง ปัจจุบันคำกริยานั้นใช้คู่กับคำบุพบทอีกคำหนึ่ง

สรุปได้ว่า คำมีทั้งหมด 14 ชนิด ดังนี้

1. คำนาม
2. คำสรรพนาม
3. คำกริยา
4. คำวิเศษณ์
5. คำบุพบท
6. คำสันธาน
7. คำอุทาน
8. คำสังขยา
9. คำนิยมลักษณะ
10. คำปฏิเสธ
11. คำปฏิเสธและคำกัษา
12. คำท้ายประโยค
13. คำสันธาน
14. คำอุทานและอาลปนะ

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ จึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงชนิดของคำในประโยคด้วย

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายตราสามดวง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2547ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กฎหมายตราสามดวง: แวนส่องสังคมไทย ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ลำดับที่ 2 โครงสร้างกฎหมายตราสามดวง: การพิจารณาใหม่” ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายตราสามดวงประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. หลักใหญ่ตามคัมภีร์มโนธรรมศาสตร์ ซึ่งเรียกว่า “พระธรรมศาสตร์”
2. พระอัยการต่างๆ ที่สืบสาขาคดีมาจากหลักใหญ่ตามพระธรรมศาสตร์ ซึ่งเรียกว่า “พระราชศาสตร์” และ
3. ตัวบทกฎหมายต่างๆ อันมีที่มาจากจารีตประเพณี อิทธิพลจากพระพุทธศาสนา พระบรมราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ในเรื่องต่างๆ ด้านการปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน และอื่นๆ ซึ่งเรียกว่า “พระราชนิติศาสตร์”

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระธรรมศาสตร์ พระราชศาสตร์ และพระราชนิติศาสตร์ในแง่ของจุดประสงค์ในการออกกฎหมายแบบเก่าของไทย และยังชี้ให้เห็นว่า การศึกษากฎหมายตราสามดวงทำให้เข้าใจบริบทสังคม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองของไทยโบราณ วัฒนาบูรณการ (2541) กล่าวถึง ลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ โดยเริ่มจากประวัติศาสตร์ชนชาติมอญ ความเจริญทางอักษรศาสตร์ของมอญ วิเคราะห์เปรียบเทียบคำไทยที่มาจากภาษามอญกับต้นศัพท์ภาษามอญ วิเคราะห์การใช้คำไทยที่มาจากภาษามอญ วิเคราะห์คำตามตระกูลภาษามอญ-เขมร และวิเคราะห์การสันนิษฐานศัพท์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กฎหมายตราสามดวง: หน้าต่างสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายตราสามดวงมีผลเชื่อมโยงต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยกฎหมายตราสามดวงได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของกฎหมายไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งเนื้อหาสาระของกฎหมายตราสามดวงสะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย โดยกฎหมายตราสามดวงมีเนื้อหาสาระในด้านต่างๆ เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และระเบียบแบบแผนของสังคมไทยในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่ทำให้เข้าใจรากเหง้าของสังคมไทยอันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2547ก) ศึกษาวิจัยเรื่อง กฎหมายตราสามดวง: แว่นส่องสังคมไทย ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ลำดับที่ 1 “สถานภาพการศึกษากฎหมายตราสามดวง” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษากฎหมายตราสามดวงมีความสำคัญด้านวิชาการในข้อที่ว่า เอกสารนี้เป็นแหล่งข้อมูลที่นักวิชาการทุกสาขาสามารถนำไปใช้เพื่ออธิบายเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับสังคมไทยได้เกือบทุกเรื่อง ตัวอย่างเช่น ในด้านประวัติศาสตร์ กฎหมายตราสามดวงเป็นเหมือนข้อมูลชั้นต้นที่จะ

ใช้ในการตรวจสอบพระราชพงศาวดาร มีการศึกษาในหลายประเด็น เช่น สถาบันการเมือง การปกครองของไทยและระบบการปกครองของไทยในสมัยอยุธยา พัฒนาการของสังคมไทยตั้งแต่ สมัยอยุธยาตอนต้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในด้านอักษรศาสตร์นักวิชาการสามารถนำไป ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาไทย และประวัติความเป็นมาของคำเก่า ซึ่งอาจจะเลิกใช้ไปแล้ว หรือมีความหมายที่เปลี่ยนไป

## 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษามอญ

วัฒนา บุรกลีกร (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ” ผลการวิจัย พบว่า มีคำไทยที่มีรูปเสียงและความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันกับคำในภาษามอญ ซึ่งสามารถ เปรียบเทียบลักษณะของคำ คือ รูปเสียง รูปเขียน และความหมายของทั้งสองภาษาได้ จากการ วิเคราะห์ลักษณะของคำตามตระกูลภาษามอญ-เขมร พบคำมอญ-เขมร-ไทย ที่มีใช้ตรงกัน จึงวิเคราะห์ได้ว่า คำไทยที่พบในงานวิจัยเรื่อง “ลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ” นี้ เป็นคำยืมจาก ภาษามอญผ่านทางเขมร

สรุปได้ว่า กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยทั้งด้านระเบียบ แบบแผนของสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และภาษาคำพูด นอกจากนั้นตามที่ได้ กล่าวมาในข้างต้นว่า กฎหมายตราสามดวงมีเค้าโครงจากมอญ ทำให้สามารถสันนิษฐานได้ว่า กฎหมายตราสามดวงได้รับอิทธิพลทางด้านภาษามาจากมอญ ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะคำไทย ที่มาจากภาษามอญ เพื่อใช้อ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย

จากการตรวจเอกสารทั้งหมดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา คำยืมภาษามอญที่ปรากฏ ในเอกสารกฎหมายตราสามดวง เนื่องจากกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่ไทยได้รับอิทธิพลจาก มอญ โดยการแปลจากภาษามอญเป็นไทยอีกทอดหนึ่ง จึงสันนิษฐานได้ว่ากฎหมายตราสามดวงมี ลักษณะของคำไทยที่มาจากภาษามอญปะปนอยู่ด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาคำยืมภาษามอญที่ ปรากฏในเอกสารกฎหมายตราสามดวง